

Galamb és Kisállat

2020. február

Magazin

A magyar galamb- és kisállattenyésztők lapja

MAGYAR NEMESÍTETT TYÚK FEHÉR VAGY SÁRGA LÁBBAL TENYÉSSZÜK?

A bőr, a lábszár, illetve a lábujjak színének kérdése igencsak megosztja a fajta tenyésztőinek táborát. A szakértők egy része a fehér láb- és bőrszínt tartja továbbtenyésztendőnek, mások a sárga lábra és bőrre esküsznek, és akadnak olyanok is, akik szerint a genetikai sokféleség megőrzése érdekében mindkét változatnak van létjogosultsága a populációban. Az említett küllemi bélyegek több szempontból is meghatározóak lehetnek, ha egy fajta megjelenéséről van szó. Elsősorban gazdasági értékmérő tulajdonságok, melyeknek alkalmazkodniuk kell a piaci igényekhez, ugyanakkor nagymértékben ki vannak téve tenyésztői egyéni ízlésének is, mindenesetre kétségtelenül hozzájárulnak egy adott fajta identitásához.

A Zsuzsanna Zsuzsanna: „A magyar tyúk nemesítése a 20. század első időszaka” című, 1962-ben megjelent műve szerint, Polónyi Manó az 1901. évi kecskeméti ipar- és gazdasági kiállításon nagy sikert aratott fehér magyar tyújaival. Így a Földművelésügyi Miniszter felkérte, hogy keressen a fejlett baromfitenyésztéssel rendelkező országokban olyan tyúkfajtát, amellyel keresztezve elérhető a magyar parlagi tyúkállomány fehér hússzínűvé tétele és barna héjú tojásának elérése. Polónyi választása a fehér húsú és bőré, valamint hússzínű csőrű és lábú orpingtonra esett. A szerző említést tesz arra is, hogy az orpingtonnal keresztezett madarak utódai között a későbbi generációkban megjelentek a magyar tyúkra jellemző tulajdonságok, mint például a sárga láb. „A kései utódokon az orpington aranysárga tollszíne rendszerint sötétebb lett, a rövid, vaskos és „hússzínű” láb helyett pedig a magyar parlagi viszonylag hosszabb, vékonyabb, sárga lábajelentkezett” Tudomásom szerint a legrégebbi forrás, amely említést tesz a magyar tyúk lábszínéről 1911-ből származik. A mű szerzője Szalay János, különbséget tesz a parlagi magyar tyúk illetve a magyar tyúk „javított” változata között. Egyértelműen állást foglal a parlagi tyúkok sárga láb- csőr- és bőrszíne mellett: „Lábának, csőrének, bőrének színe

túlnyomóan sárga, elvéve fehér”. Az író szintén hibaként rója fel a magyar tyúk sárga bőrszínét: „A külföldi kivétel szempontjából még hibának tekinthető a bőr sárga és a tojás fehér színe”. Ebből a szempontból érdekes lehet a következő gondolat is: „Hogy tenyésztésem közben sikerült a csőr-, láb- és bőr színét fehérré, a tojás héját részben színessé tenni, abban a véletlennek is nagy része van, mert akadt a nagyszámú kakas között egy fehérlábú és a tyúkok között pár színes tojásu.”, miszerint csak elvéve fordultak elő fehér lábú egyedek a parlagi magyar populációban. A külföldi fajtákkal nemesített változatról ekképpen ír: „Lábak: rövidek, vékony csontuak, fehér illetve csontszíniük, tollatlanok. Csőr és bőr színe fehér.”.

Hreblay 1912-ben ekképpen nyilatkozik a fajtáról: „Láb és ujjainak színe csontfehér, palaszürke, barna, fekete és csak igen ritkán citromsárga.” Ugyanakkor arról is említést tesz a szerző, hogy Magyarország jelentős mennyiségű vágott baromfit exportált Nyugat-Európába, ahol köztudott, hogy a fehér láb- és bőrszínt kedvelték, és e célból a fehér bőré fajtákkal való nemesítést helyezte előtérbe. „A langszánnal szemben a plimut e tekintetben is

hátrányban van, mert ennek testszíne nem fehér, hanem sárgás, ezt pedig a berlini, párisi, londoni piacokon, de újabban már a bécsi és budapesti piacokon sem kedvelik, tehát ily sárgás testű levágott baromfi keresett árut nem képezhet". Ezt megerősíti egy 1900-ból származó művében is: „A bőr fehér színe ugyan nem elodázhatlan szükség ma még hazánkban, mert a nem fehér bőrű tyúkok is ha jól vannak meghizlalva gyorsan akadnak vevőre, de a külföldi nagy piacokon, a sárgás bőrű és zsíru vágott baromfit nem kedvelik s így az oly tenyésztő, aki külföldre óhajt hizott tyúkot szállítani, ezen körülményt is vegye figyelembe”.

Az 1913-ban a Baromfitenyésztők Országos Egyesülete által kiadott, „A legismertebb baromfi-fajtáknak jellegleírása” című könyvben, fehér láb és bőr szerepel a standardban, ami a már említett okokra vezethető vissza, és az akkori divatirányzatoknak megfelelő.

Bakoss László 1931-es szerzeménye szerint a fehér, illetve a kendermagos madarak fehér, a fogolyszínű állatok sárga illetve palaszürke, a sárga egyedek pedig sárga lábbal rendelkeztek.

A Földművelésügyi Minisztériumnak 1932-ben megjelent egy kiadványa, miszerint a magyar tyúknak sárga bőrrel és lábbal kell rendelkeznie. A kiadvány szerzői szerint „eredetiben fehér bőrű és

lábú magyar tyúkok ritkán fordulnak elő. A fehér bőr- és lábszín vagy már nemesített kitenyésztésnek, vagy idők folyamán nyugati fajtákkal való keresztezésnek eredménye”, illetve „Az eredeti ún. magyar tyúknak ha csakugyan keletről jött, bőr- és lábszíne nem lehet fehér, mely szín egyedül a kitenyésztett nyugati fajták egynémelyikének sajátossága”.

Tóth Pál 1956-ban szintén a sárga láb- és bőrszín mellett foglal állást, kivétel a kendermagos színváltozat, ennél nem található konkrét leírás a láb- és bőrszínre, viszont a csőr sárga színéből következtetni lehet az imént említettek sárga színére.

Báldy Bálint (1961) „A baromfi tenyésztése” és Mihók Sándor (2006) „Gazdasági állataink - Fajtatan. Tyúk, gyöngytyúk, pulyka, kacs, pészmaréce, lúd” című munkája is a sárga lábat támasztja alá.

Mindezeket figyelembe véve, úgy gondolom, hogy a magyar tyúkot sárga lábbal és bőrrrel kell tenyésztünk és megőriznünk a jövő nemzedékei számára. Egyrészt azért, mert a történelmi források is a parlagi állományok sárga, palaszürke, zöldes-barna (de semmiképp se fehér) lábszínéről írnak, a fehér szín a külföldről származó fajtáknak köszönhető, ezen kívül pedig azt a tényt se lehet

figyelmén kívül hagynunk, hogy amikor törekvések történtek a fehér lábszín elérésére, akkor ezt a külföldi piaci kereslet diktálta. A magyar konyha mindig is a sárga lábú és bőrű baromfit értékelte igazán, nincs ez ma se másképp! Korunkban a fehér láb- és bőrszínű egyedek értékesítése nehézkes.

Ezzel szemben a mai hivatalos vélekedés – én úgy gondolom, hogy hibásan – a sárga lábszín felettör palcát. A fehér szín esetében egyáltalán nem fogadja el a láb és a bőr sárga színét, de a kendermagos és a fogolyszínű egyedeknél is a fehéret tartja kívánatosnak.

A magyar tyúk bőr- és lábszínének leírása a szakirodalomban, időrendi sorrendben:

FORRÁS (ÉV)	BŐRSZÍN, LÁBSZÍN			
	FEHÉR	SÁRGA	KENDER- MAGOS	FOGOLY- SZÍNŰ
SZALAY JÁNOS (1911): A magyar tyúk tenyésztése és nemesítése		sárga		
HREBLAY EMIL (1912): Baromfitenyésztés I. füzet	csontfehér	fehér, rózsaszín		fehér, hússzínű
Baromfitenyésztők Országos Egyesülete (1913): A legismertebb baromfifajtáknak jellegleírása		fehér		
BAKOSS LÁSZLÓ (1931): Gazdasági baromfitenyésztés 2. kiadás	fehér	sárga	fehér	sárga, palaszürke, zöldesbarna, szaruszínű
Baromfitenyésztés a Magyarországon leggyakrabban előforduló baromfifajták (1932)		sárga		
CSÓKÁS ZOLTÁN (1955): Baromfitenyésztés		fehér (sárga)		
HÁLDY BÁLINT, BEKE LÁSZLÓ, BISZKUP FERENC, SZABO BÉLA, NÉMETH JÓZSEFNÉ, PÁPAI GÁBOR, SZABO FERENC (1955): Baromfitenyésztés (in: <i>Baromfitenyésztés kézikönyve</i>)		sárga		?
TÓTH ZOLTÁN (1956): A baromfitenyésztés kézikönyve	sárga		?	sárga
BÁLDY BÁLINT (1961): A baromfi tenyésztése		sárga		
DR. MÁRTHA ZSUZSANNA (1962): A magyar tyúk nemesítésének első időszaka (in: A Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közleményei)	sárga (nem tesz különbséget az egyes színváltozatok között)			
MIHÓK SÁNDOR (2006): Gazdasági állataink - Fajtatan. Tyúk, gyöngytyúk, pulyka, kacsa, pézsmaréce, lúd		sárga		
SZALAY ISTVÁN (2015): Régi magyar baromfifajták a XXI. században	csontfehér	sárga		hússzínű, csontfehér (esetleg sárga)

Kovács Máté
Hajdúszoboszló

Fénykép: © Csókás Dávid (2-3.)
Kovács Máté (1.)